

۳. پرهیز از تبلیغات رنگین و پرهزینه، انتشار تصاویر فریبنده، برگزاری مراسم و مهمانی‌های پرخرج، توزیع هدایا، خرید و فروش آرا و...؛
۴. خودداری از مصرف بیت‌المال و امکانات و فرصت‌های اداری برای تبلیغات انتخاباتی نامزدها؛
۵. پرهیز از شایعه‌پراکنی و مسموم کردن فضای انتخابات و تشویش اذهان عمومی و تقویت سلامت روانی و سیاسی جامعه؛
۶. کنترل احساسات و رفتار هواداران و اعضای ستاد و دفاتر انتخاباتی نامزدها در چارچوب منشور؛
۷. احترام به نتایج انتخابات و طرح شکایات در مراجع قانونی و اجتناب از تحریک افکار عمومی و زیر سؤال بردن نتایج انتخابات؛
۸. پرهیز از تضعیف نظام و ترجیح منافع شخصی و گروهی بر مصالح و منافع ملی؛
۹. پرهیز از نقض اسلامیت و جمهوریت و هویت مردم‌سالاری دینی نظام جمهوری اسلامی.

شاخص علوی در ارزیابی و نقد کارگزاران جمهوری اسلامی ایران

امام علی علیه السلام: «إِنِّي وَ اللَّهِ مَا أَحْتُكُمْ عَلَى طَاعَةٍ إِلَّا وَ أَسْبِقُكُمْ عَلَيْهَا وَ لَا أَنْهَأَكُمْ عَنْ مَعْصِيَةٍ إِلَّا وَ أَتْنَاهُ قَبْلَكُمْ عَنْهَا؛ ای مردم، سوگند به خدا من شما را به هیچ طاعتی فرامی‌خوانم، مگر این‌که خودم در آن طاعت بر همه شما سبقت می‌گیرم، و شما را از هیچ معصیتی نهی نمی‌کنم، مگر این‌که خود پیش از شما از ارتکاب آن گناه امتناع می‌ورزم.»^۱

۳. واکاوی یک مسئله در اخلاق سیاسی - اجتماعی

در ادامه یک مسئله اخلاقی بررسی می‌شود: شیوه مواجهه با مخالف و رقیب از منظر اخلاقی. با رقیب و مخالف سیاسی چگونه باید رفتار کرد؟

۳-۱. شیوه مواجهه با رقبای مخالفان: الگوی مدارای سیاسی - اجتماعی

با رجوع به سیره اهل بیت می‌توان این‌گونه برداشت کرد که راهبرد کلان در مواجهه با

۱. نهج البلاغه، خطبه ۱۷۵.

رقبا و مخالفان سیاسی مبتنی بر مداراست. در تعبیری از پیامبر گرامی اسلام، رفق و مدارا سرسلسله رفتار حکیمانه شمرده شده است:

«الرِّفْقُ رَأْسُ الْحِكْمَةِ اللَّهُمَّ مَنْ وَلِيَ شَيْئًا مِنْ أُمُورِ أُمَّتِي فَرَفَقَ بِهِمْ فَارْفُقْ بِهِ وَمَنْ شَقَّ عَلَيْهِمْ فَاشْقُقْ عَلَيْهِ»^۱

«ملایمت و مدارا رأس حکمت (به منزله سر پیکره حکمت) است. خدایا، هرکه کارگزار امری از امور امت من شود و با آنان ملایمت و مدارا کند، تو با او ملایمت و مدارا کن، و هرکه بر آنان سخت گیرد، تو بر او سخت بگیر.»

واقعیت این است که انسان‌ها متفاوت خلق شده‌اند و اندیشه‌ها، افکار، عقاید و حتی برداشت‌های مختلف دارند. بنابراین حکمت اقتضا می‌کند که این تکثر بینش‌ها و عملکردها به رسمیت شناخته شود و علایق و سلیق مردم محترم شمرده شود. لازمه تحقق چنین امری به رسمیت شناختن یکدیگر، آسان‌گیری و سعه صدر، تحمل عقاید مخالف و هم‌زیستی مسالمت‌آمیز برای تحقق و گسترش انسانیت، آزادی، عدالت اجتماعی، مدنیت و سیالیت روابط بشری و سازمانی است.

در جامعه‌ای که تحمل و مدارا در سطح بالاتری باشد، جذب افراد با استعداد و نخبه بیشتر خواهد بود و می‌توان اذعان کرد که سرمایه اجتماعی در چنین جامعه‌ای بیشتر از دیگر جوامع است.

دانشجویی که در تشکل دانشجویی مشغول است و در جلسهٔ تربیون آزاد در مقابل دانشجویان پسر و دختری قرار می‌گیرد که یا جزو تشکلی نیستند یا در تشکل‌های به ظاهر مخالف قرار دارند ممکن است تعاملش به دو گونه باشد:

- الف. نگاه از بالا، حق به جانب، پرخاشگرانه، تند، و دستوری؛
- ب. نگاه هم‌سطح، حق طلب، خوش‌برخورد، خندان، و ادبیات تبیینی نه دستوری.

۱. علامه مجلسی، بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۳۵۲.

این نگاه دوم است که بوی الگوی راهبردی دین را می‌دهد و بزرگان انقلاب با عنوان جذب حداکثری بدان سفارش کرده‌اند. این برخورد مبتنی بر مدارای اجتماعی، بدون کنار گذاشتن اصول انقلاب و مذهب است و فرد به گفت‌وگوی صریح و دوستانه با دگراندیشان می‌پردازد.

❖ ۲-۳. یک نکته راهبردی از اخلاق سیاسی

در فضای فصیلت‌پرور دانش و درمیان فرهیختگان دانشگاهی که باید الگوی مشارکت سیاسی مطلوب برای جامعه را ارائه دهند، اختلافات سیاسی نباید موجب کدورت‌ها و کینه‌توزی و از بین رفتن دوستی‌ها و معاشرت سازنده شود.

❖ پرسش‌های درس

۱. دیدگاه جدایی اخلاق از سیاست را تبیین کنید.
۲. مدعای تبعیت اخلاق از سیاست را در قالب یک مثال تبیین کنید.
۳. دوسطحی بودن اخلاق و سیاست چه لوازمی دارد؟ بررسی کنید.
۴. یگانگی و عینیت اخلاق و سیاست در سیره امام علی (علیه السلام) را بررسی کنید.
۵. چهارکد اخلاقی در کنشگری سیاسی - اجتماعی در عرصه نقد و انتخابات را بنویسید و برای آن نمونه ذکر کنید.
۶. الگوی مدارای سیاسی در مواجهه با رقبای انتخاباتی را بررسی، و مواردی را ذکر کنید.

❖ پژوهش

انواع ارتباط اخلاق با سیاست را بررسی کنید و درباره برخی چالش‌های میان اخلاق و سیاست در کلاس گفت‌وگو کنید.

❖ منابعی برای مطالعه بیشتر

۱. اسلامی، حسن. (بی‌تا). امام، اخلاق، سیاست. تهران: عروج.
۲. بابایی، احسان. (بی‌تا). اخلاق سیاسی از منظر مقام معظم رهبری. قم: معارف.
۳. بوک، سیسلا. (۱۳۹۵). دروغ‌گویی، انتخاب اخلاقی در زندگی اجتماعی و فردی. ترجمه احد علی‌قلیان. تهران: نشر نو.
۴. سندل، مایکل. (۱۳۹۸). اخلاق در سیاست. ترجمه افشین خاکباز. تهران: نشر نو.
۵. نهج البلاغه، شروح خطبه قاصعه.
۶. ورعی، جواد. (بی‌تا). بررسی فقهی فرمان‌برداری و نافرمانی مدنی. تهران: سمت با مشارکت پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.